Galina *NEPOTU*

LEGISLAȚIA LINGVISTICĂ ȘI UNELE PROBLEME ACTUALE ALE LIMBII ROMÂNE

Legislația lingvistică aprobată în anul 1989 avea menirea de a lua „sub protecția statului" limba română, de a întoarce limbii populației majoritare funcțiile sociale firești și „să contribuie la realizarea suveranității depline a republicii". Fiind aprobată în perioada sovietică, legea în cauză a rămas până astăzi cu deficiențe serioase. În condițiile statului suveran Moldova, actele legislative devin obiect de discuții controversate [1].

În contextul social-politic de la finele anilor '90, limbii ruse i s-a atribuit nejustificat un statut privilegiat față de celelalte limbi folosite pe teritoriul republicii.

Ținând cont de conjunctura în care evoluase societatea civilă în spațiul nostru, era un imperativ al statului de a elabora o politică lingvistică care „să asigure pe teritoriul său echilibrul și armonia între limbile și comunitățile care vorbesc aceste limbi" [2]. Politica lingvistică trebuia să realizeze două „obiective sociale": „promovarea unei limbi, pe de o parte, și reglementarea relațiilor dintre limbile în contact, pe de altă parte".

De jure, a fost instituționalizată supremația limbii române, dar de facto „cunoașterea ei nu este o condiție obligatorie nici pentru obținerea cetățeniei, nici pentru ocuparea unui post important în structurile statale" [3]. Astfel Regulamentul privind evaluarea gradului de cunoaștere a prevederilor constituției Republicii Moldova și a limbii de stat de către persoanele care solicită obținerea cetățeniei stipulează că se organizează un examen în română privind evaluarea gradului de cunoaștere a limbii de stat, precum și un examen în română *sau rusă* pentru a evalua gradul de cunoaștere a prevederilor Constituției republicii. Paradoxal – în timp ce se evaluează cunoașterea limbii de stat este acceptat și un examen în limba rusă. Care poate fi rezultatul real al unei astfel de examinări a viitorului cetățean al republicii?

Dacă ar fi să ne referim la situația țărilor baltice, și ele foste

BDD-A20664 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:13:45 UTC)

republici în componența U.R.S.S., trebuie să menționăm că inițial au adoptat și ele o legislație lingvistică mai liberală, însă pe parcurs aceasta a devenit mult mai restrictivă. Estonia, de exemplu, modifică în 1995 legea cu caracter de compromis aprobată la 1989. Prin noua lege, rusei i se conferă statut de limbă străină. Tot aici se stipulează că persoanele ce nu posedă limba estonă pot comunica cu funcționarii publici într-o limbă străină, eventual rusa, în urma consimțământului acestora din urmă. În alte circumstanțe, cetățeanul poate comunica prin intermediul unui traducător, asumându-și toate cheltuielile. La noi oricui îi este asigurată „deservirea" într-o limbă „acceptabilă" (a se vedea „Legislația...").

Letonia a mers și mai departe: aici s-a introdus sistemul de amenzi „pentru nivelul insuficient de cunoaștere a limbii de stat".

Acordarea prin lege atât limbii ruse, cât și limbii române a acelorași funcții trebuia acceptată ca pe un act de compromis doar pentru o perioadă de trecere. Bilingvismul „format istoricește" la noi este astăzi un obstacol în procesul repunerii în drepturi a limbii române. Prin articolele din legislația aprobată în 1989 se asigură în continuare utilizarea limbii ruse:

– art. 2 prevede ca în localitățile în care majoritatea populației este de origine găgăuză limba de comunicare este limba de stat, *găgăuză sau rusă*;

– art. 3 stipulează utilizarea limbii ruse alături de limba moldovenească în calitate de limbă de comunicare între națiuni, astfel asigurându-se un „bilingvism național-rus și rus-național real";

– art. 9 asigură traducerea în rusă a lucrărilor în organele puterii de stat;

– art. 15 prevede ca limbă a procedurii penale să fie limba de stat *sau o altă limbă acceptabilă*;

– art. 18 acceptă sistemul educațional în limbile moldovenească *sau rusă*.

Caracterul ambiguu al legislației a împiedicat realizarea unui dialog echitabil între etniile conlocuitoare. Drept consecință a fost provocată o scindare a societății care s-a manifestat prin crearea a două grupări. Deși diametral opuse, ambele sunt protejate de lege, după cum se remarcă din exemplele Legislației. Astfel, identitatea culturală și comunicarea interculturală, care ar fi putut asigura o coabitare armonioasă a minorităților, și-a găsit expresie în „principialitatea" alolingvilor de a nu însuși limba de stat și „astăzi suntem tot acolo de unde am pornit (poate chiar și mai rău)" [4].

Restricțiile funcționale din practica limbii de stat au „coincis" cu nesiguranța lingvistică a vorbitorilor. Aceștia nu mai pot face față numeroaselor acte de subminare a adevăratei lor identități naționale. „Se lucrează impertinent asupra creării unei atmosfere de românofobie" [5]. S-a ajuns ca în baza unor „fantezii politice" să fie dezlănțuită o adevărată companie antiromânească. În concepția unora „a vorbi... astăzi corect în limba română nu este un criteriu al culturii, ci o acțiune „antistatală" de românizare a „limbii moldovenești".

BDD-A20664 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:13:45 UTC)

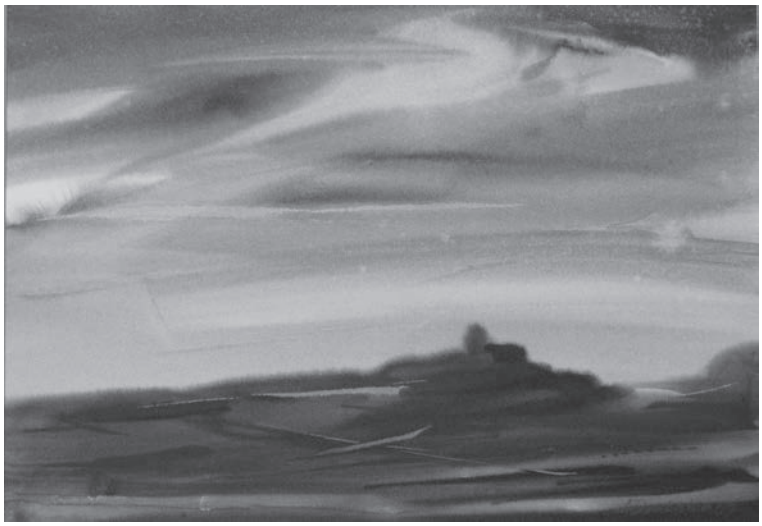

Peisaj (acuarelă)

Orice formaţiune statală, pentru a se integra în marea cultură, începe prin a-şi promova valorile la nivel de macrosistem.

În condiţiile aplicării standardelor europene, sarcina indiscutabilă care se impune e să readucem în formulările actelor legislative adevărul stabilit istoriceşte şi să redăm limbii de stat funcţiile pe care aceasta le merită conform statutului său. În acest scop trebuie să ţinem cont de două aspecte: redenumirea în constituţie a termenului glotonimic şi adoptarea noii legislaţii lingvistice care ar asigura limbii române toate funcţiile, ar crea condiţii sociale ce ar încuraja alolingvii să posede limba română, ar exclude din învăţământul superior studierea în paralel în limba română şi rusă, învăţământul în limba rusă putând fi acceptat doar până la nivel gimnazial etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Irina Condrea, *Politica lingvistică – o problemă spinoasă în Republica Moldova* // Limba Română este adevărata mea patrie, Bucureşti – Chişinău, pag. 845-850.

2. Gheorghe Moldovan, *Politică, planificare şi amenajare lingvistică* // LR, 2003, nr. 9-10, pag. 55-61.

3. I. Condrea, *op. cit.*, pag. 848-849.

4. Mihail Purice, *Legislaţia lingvistică şi condiţiile însuşirii limbii române de către alolingvi* // LR, 2003, nr. 6-10, pag. 80.

5. Idem, *Legislaţia lingvistică şi problemele limbii de stat* // LR, 2001, nr. 9-12.

Conducător şt., prof. univ.
Mihail PURICE

BDD-A20664 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:13:45 UTC)